

نقش کنترل والدینی مادران و ترس از ارزیابی منفی در پیش‌بینی اضطراب اجتماعی دانشجویان The role of the mother's parental control and fear of negative evaluation in the prediction of social anxiety in students

Mohammad Sajjadian Khosroshahi *
 MA in educational psychology, Urmia University
msajjadian45@gmail.com
Dr. Farzaneh Mikaeli Manec
 Associate of Professor, Urmia University

محمد سجادیان خسروشاهی (نویسنده مسئول)
 کارشناس ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه ارومیه
 دکتر فرزانه میکائیلی منیع
 دانشیار روانشناسی تربیتی، دانشگاه ارومیه

Abstract

According to the impact of social anxiety on various aspects of people's lives, present research is going to examine the role of mother's parental control and fear of negative evaluation in prediction of social anxiety in students. 395 undergraduate students of Urmia University selected by cluster sampling method. Brief Fear of Negative Evaluation Scale (BFNES), Parental Control Scale (PCS) and Social Anxiety Inventory (SPIN) were used to collect the research data. The research method was descriptive and correlational; also the data were analyzed using descriptive statistics, Pearson correlation coefficient and stepwise regression with using SPSS. The results showed that there is a positive and significant relationship between the fear of negative evaluation and mother's parental control with social anxiety. The results of the regression analysis indicated a significant role of fear of negative evaluation and mother's parental control in predicting social anxiety. So it can be concluded that the fear of negative evaluation and mother's parental control can predict social anxiety.

Key words: social anxiety, parental control, fear of negative evaluation.

چکیده

با توجه به تاثیر اضطراب اجتماعی بر جوانب مختلف زندگی افراد، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش کنترل والدینی مادران و ترس از ارزیابی منفی در پیش‌بینی اضطراب اجتماعی دانشجویان بود. تعداد ۳۹۵ نفر از دانشجویان پایه کارشناسی دانشگاه ارومیه به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. مقیاس ترس از ارزیابی منفی (BFNES) پرسشنامه کنترل والدینی (PCS) و پرسشنامه اضطراب اجتماعی (SPIN) جهت جمع‌آوری داده‌های پژوهش مورد استفاده قرار گرفت. روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود و داده‌های پژوهش با استفاده از شاخص‌های آماری توصیفی و ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام‌به‌گام از طریق نرم افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد بین ترس از ارزیابی منفی و کنترل والدینی مادران با اضطراب اجتماعی رابطه مثبت و معنی داری برقرار است. نتایج تحلیل رگرسیون نیز حاکی از نقش معنادار ترس از ارزیابی منفی و کنترل والدینی مادران در پیش‌بینی اضطراب اجتماعی دانشجویان بود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که ترس از ارزیابی منفی و کنترل والدینی مادران توانایی پیش‌بینی اضطراب اجتماعی را دارند و باید در راهکارهای پیشگیری و مداخلات مورد توجه قرار گیرند.

واژگان کلیدی: اضطراب اجتماعی، کنترل والدینی، ترس از ارزیابی منفی.

ویرایش نهایی: اسفند ۹۸

پذیرش: آبان ۹۷

دریافت: مهر ۹۷

نوع مقاله: پژوهشی

مقدمه

انسان از لحاظ روانی یک مخلوق اجتماعی است و بسیاری از نیازهای خود را از طریق ارتباط با دیگران برطرف می‌سازد. ولی در برخی موارد به دلیل بروز برخی مشکلات در زمینه ارتباطات بین فردی، این امر میسر نمی‌شود. یکی از این مشکلات اضطراب اجتماعی^۱ است (اوهایون و اسکاتزبرگ، ۲۰۱۰). اضطراب اجتماعی را به عنوان اضطرابی ناشی از حضور دیگران، ارزیابی آنها، ترس از انتقاد و ناکامی مطرح می‌کنند. این ترس ناشی از ناکامی‌های اجتماعی و باورهای فرد در مورد خود و یا کارآمدی‌های خود است (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۱۳). افراد دارای این اختلال، زمانی که با افراد ناآشنا وارد بحث می‌شوند احتمال می‌دهند که دیگران آن‌ها را ارزیابی کنند و همین موجب تشدید این علائم می‌شود (آلدن و بیلینگ، ۱۹۹۸). این افراد در موقعیت‌هایی که احتمال ارزشیابی وجود دارد، انتظار دارند که دیگران آنها را طرد کنند و به طور منفی قضاوت شوند (بوگلز، ۲۰۱۶). از آنجایی که در حدود ۸۰ درصد موارد، این اختلال از آغاز نوجوانی

1. social anxiety
 2. Ohayon & Schatzberg
 3. Bieling & Alden
 4. Bogels

The role of the mother's parental control and fear of negative evaluation in the prediction of social anxiety in ...

تا دهه ی دوم زندگی (جوانی) شکل می‌گیرد (استین و استین^۱، ۲۰۰۸)، بنابراین دانشجویان از جمله گروه‌هایی هستند که در این سنین اضطراب اجتماعی را تجربه می‌کنند (والین و رانسون^۲، ۲۰۰۳؛ دایربای، توماس، هانتینگتون، لوسون، نووتنی و سولان^۳، ۲۰۰۶). در این راستا استراهان^۴ (۲۰۰۳) در نتایج پژوهش خود دریافت که احتمال ابتلا به اضطراب اجتماعی در دانشجویان بالاست و این مسئله در شکل‌گیری روابط جدید، تعامل با دیگران و تصمیم‌گیری‌های شغلی آنها نقش به‌سزایی دارد (استراهان، ۲۰۰۳).

ترس از ارزیابی منفی^۵ یکی از شاخصه‌های شناختی - رفتاری منحصر به فرد اضطراب اجتماعی است (هندرسون و گیلبرت^۶، ۲۰۱۴). ترس از ارزیابی منفی اجتناب از ارزیابی شدن توسط دیگران و نگرانی از ارزیابی منفی است و این گونه افراد نگرانی زیادی در مورد تایید اجتماعی دارند و یا از عدم تایید توسط دیگران اجتناب می‌کنند (واتسون، فرند و لری^۷، ۲۰۱۲). در این راستا، امیر و بیرد^۸ (۲۰۱۰) در پژوهش خود نتیجه گرفتند در محیط تحصیلی، تفسیر ناهماهنگ محیط و برداشت‌های غیرواقع‌بینانه از افراد توسط دانشجویانی که اضطراب اجتماعی دارند، منجر می‌شود که آنها موقعیتهای مبهم را منفی ارزیابی کنند و به دلیل سوگیری در پردازش اطلاعات^۹ و ترس از قضاوت هم‌کلاسی‌ها، ارتباط خود با دیگران را در محیط تحصیلی کاهش می‌دهند که این نشان‌دهنده ارتباط دوسویه بین ترس از ارزیابی منفی و اضطراب اجتماعی است.

با توجه به این که اضطراب اجتماعی در تمامی مراحل زندگی می‌تواند تاثیرگذار باشد و زندگی فردی و تحصیلی فرد را با مشکل مواجه نماید، اعتقاد بر این است که شیوه‌های تربیتی والدین و سبک کنترل آنها می‌تواند در اضطراب اجتماعی افراد نقش داشته باشد (تریچ^{۱۰}، ۲۰۱۶). در ادبیات نظری و پژوهشی روانشناسی کنترل به دو نوع رفتاری و روانشناختی تقسیم می‌شود. منظور از کنترل رفتاری^{۱۱}، رفتارهایی است که والدین برای مدیریت، تنظیم و نظارت بر کودکان خود مورد استفاده قرار می‌دهند (شک و لاو^{۱۲}، ۲۰۱۵). کنترل روانشناختی^{۱۳} نیز، به عنوان تلاش‌های والدین در جهت جلوگیری از رشد استقلال و خودمختاری فرزندان تعریف می‌شود (پتیت، لیرد، داج، باتس و کریس^{۱۴} و همکاران، ۲۰۰۱). در این راستا، کریمی و لاریجانی (۱۳۸۴) در پژوهش خود در مورد ارتباط نوع کنترل والدینی^{۱۵} با اضطراب دانش‌آموزان به این نتیجه رسیدند که نوع کنترل والدین نقش مهمی در اضطراب فرزندان ایفا می‌کند. اما از سوی دیگر، در پژوهشی در مورد رابطه سبک‌های فرزندپروری والدین و کمال‌گرایی با اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان تیزهوش نشان داده شد که از بین سه سبک فرزندپروری دیکتاتورانه، قاطعانه و سهل‌گیرانه، هیچ‌کدام اضطراب اجتماعی را پیش‌بینی نمی‌کند (قاسمی‌پور و بزازیان، ۱۳۹۲). با توجه به مطالب گفته‌شده از آنجایی که انسان موجودی اجتماعی است و در همه ابعاد زندگی خود نیاز به تعامل و پیوند اجتماعی با دیگران دارد، هر عاملی که این تعامل اجتماعی را در او مختل کند مشکلات فراوانی را برای او ایجاد می‌نماید. از آنجایی که یکی از عوامل مختل‌کننده ارتباط اجتماعی، اضطراب اجتماعی است، مسلماً شناسایی عواملی که بر این اضطراب اجتماعی تاثیر مثبت یا منفی داشته باشند می‌تواند گام بسیار مهمی در بهبود زندگی اجتماعی فرد داشته باشد. بدین ترتیب با توجه به آنچه گفته شد پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این پرسش است که آیا کنترل والدینی مادران و ترس از ارزیابی منفی می‌تواند اضطراب اجتماعی را در دانشجویان پیش‌بینی نمایند؟

روش

جامعه‌ی آماری پژوهش، کلیه‌ی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه ارومیه را در بر می‌گرفت. در این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و بر اساس جدول مورگان، از بین دانشکده‌های مختلف ۳۹۵ نفر دانشجو (۱۹۸ مرد و ۱۹۷ زن) به

1. Stein & Stein
2. Wallin & Runeson
3. Dyrbye, Thomas, Huntington, Lawson, Novotny & Sloan
4. Strahan
5. fear of negative evaluation
6. Henderson & Gilbert
7. Watson, Friend & Leary
8. Amir & Beard
9. information processing
10. Tirich
11. behavioral control
12. Shek & Law
13. psychological control
14. Pettit, Laird, Dodge, Bates, Criss, et al.
15. parental control

عنوان نمونه تحقیق انتخاب و مطالعه روی آنها انجام شد. داده‌های پژوهش نیز با استفاده از شاخص‌های آماری توصیفی و ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام‌به‌گام از طریق نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفت.

ابزار سنجش

پرسشنامه اضطراب اجتماعی (SPI)^۱: پرسشنامه اضطراب اجتماعی به صورت خود گزارشی است و توسط کانور^۲ (۲۰۰۰) طراحی شده است که دارای ۱۷ ماده است و پاسخ دهی آیت‌ها بر اساس مقیاس لیکرت ۵ گویه‌ای (۰=هیچ وجه و تا ۴=خیلی زیاد) است و دامنه نمرات بین ۰-۶۸ است. این پرسشنامه برای ارزیابی طیف گسترده‌ای از علائم اختلال اضطراب اجتماعی طراحی شده است. SPI دارای سه زیر مقیاس است که عبارتند از: ترس در موقعیتهای اجتماعی (۶ ماده)، اجتناب از عملکرد در موقعیتهای اجتماعی (۷ ماده) و ناراحتی فیزیولوژیکی در موقعیتهای اجتماعی (۴ ماده) (تسای، وانگ، جانگ و فوح^۳، ۲۰۰۹). پایایی پرسشنامه با روش بازآزمایی در گروه‌های با تشخیص اختلال اضطراب اجتماعی برابر با ۰/۷۸ تا ۰/۸۹ بوده و ضریب همسانی درونی آن به روش آلفای کرونباخ در یک گروه بهنجار ۰/۹۴ گزارش شده است و برای مقیاسهای فرعی ترس ۰/۸۹، اجتناب ۰/۹۱ و ناراحتی فیزیولوژیکی ۰/۸۰ گزارش شده است (فتحی آشتیانی، ۱۳۹۱). در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۶ به دست آمد.

فرم کوتاه پرسشنامه ترس از ارزیابی منفی (BFNES)^۴: فرم کوتاه پرسشنامه ترس از ارزیابی منفی توسط لری^۵ (۱۹۸۳) به منظور تعیین میزان ترس افراد از ارزیابی منفی دیگران طراحی شده است و دارای ۱۲ سوال در مورد ترس از ارزیابی منفی است و پاسخ‌دهی به آیت‌های این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (۱ اصلاً در مورد من صدق نمی‌کند تا ۵ کاملاً در مورد صدق می‌کند) است. در آیت‌های ۱۰، ۷، ۴، ۲ نمره‌گذاری به صورت معکوس صورت می‌گیرد (واسیلوپولوس، استفانوس، برازوس، موبرلی، نیکلاس و همکاران^۶، ۲۰۱۵). نسخه اصلی این پرسشنامه ۳۸ سوالی است که واتسون و فرند^۷ (۱۹۶۹) آن را طراحی کرده‌اند. بین پرسشنامه مذکور و پرسشنامه ترس از ارزیابی منفی (فرم کوتاه) همبستگی بالایی وجود دارد ($r=0.96$) (لری، ۱۹۸۳). هاول، باکتر و ویکز^۸ (۲۰۱۶) همسانی درونی بالایی را در مورد این پرسشنامه گزارش داده است ($a=0.89$). روایی صوری نسخه‌ی ایرانی مقیاس مختصر شده‌ی ترس از ارزیابی منفی مشخص کرد که این مقیاس از روایی قابل قبولی برخوردار است و محاسبه ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ($a=0.92$) حاکی از همسانی درونی قابل قبولی است (طاوولی، اللهیاری، آزادفلاح، فتحی آشتیانی و ملیانی، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۷ به دست آمد.

پرسشنامه کنترل والدینی (PCS)^۹: پرسشنامه کنترل والدین توسط روهنر^{۱۰} (۲۰۰۵) به منظور سنجش تجربه میزان ادراک کنترل مادر و پدر در دوران کودکی تهیه شده است که توسط جوانان و بزرگسالان سنین ۱۸ تا ۸۹ سال تکمیل می‌گردد. این پرسشنامه شامل ۱۳ سؤال خودارزیابی است. سؤالات در ۴ درجه، از ۱ (تقریباً همیشه نادرست) تا ۴ (تقریباً همیشه درست) درجه‌بندی شده‌اند. نمره گذاری‌های معکوس شامل سؤالات ۵، ۷، ۹، ۱۲ است و با جمع تمام سؤالات نمره کنترل مادر بدست می‌آید. آلفای کرونباخ این پرسشنامه توسط روهنر (۲۰۰۷) در آمریکا ۰/۷۷ گزارش گردید. در ایران نیز ضریب همسانی درونی پرسشنامه برابر با ۰/۹۱ گزارش شده است (یزدخواستی، ۱۳۸۹). همچنین بنابر گزارش یزدخواستی (۱۳۸۹) ضریب همسانی درونی عامل طرد ۰/۹ و پذیرش ۰/۷ است. روایی سازه پرسشنامه از طریق همبستگی خرده‌آزمون‌ها با نمره کل آزمون محاسبه شده است. در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۳ به دست آمد.

یافته‌ها

1. Social Phobia Inventory

2. Connor

3. Tsai, Wang, Juang & Fuh

4. Brief Fear of Negative Evaluation Scale

5. Leary

6. Vassilopoulos, Stephanos, Brouzos, Moberly, Nicholas, et al

7. Watson & Friend

8. Howell, Buckner & Weeks

9. Parental Control Scale

10. Rohnner

در پژوهش حاضر، ۳۹۵ دانشجوی رشته‌های مختلف شرکت کردند. در جدول شماره ۱ به ترتیب میانگین و انحراف معیار متغیرهای اضطراب اجتماعی، ترس از ارزیابی منفی و کنترل والدینی مادر ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد
اضطراب اجتماعی	ترس در موقعیتهای اجتماعی	۶/۸۹	۳/۹۸
	اجتناب از عملکرد در موقعیتهای اجتماعی	۸/۲۸	۴/۶۲
	ناراحتی فیزیولوژیکی در موقعیتهای اجتماعی	۵/۵۱	۳/۰۳
	نمره کل	۲۰/۴۱	۹/۲۸
ترس از ارزیابی منفی	ترس از ارزیابی منفی	۳۳/۴۷	۴/۶۱
کنترل والدینی مادر	کنترل والدینی مادر	۳۴/۲۴	۶/۹۶

در جدول شماره ۲ نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش شامل کنترل والدینی مادر، ترس از ارزیابی منفی، اضطراب اجتماعی و مولفه‌های آن نشان داده شده است.

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین با اضطراب اجتماعی و مولفه‌های آن

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
کنترل والدینی مادر	۱					
ترس از ارزیابی منفی	۰/۲۵**	۱				
اضطراب اجتماعی	۰/۴۷**	۰/۵۵**	۱			
ترس	۰/۴۳**	۰/۵۳**	۰/۸۶**	۱		
اجتناب	۰/۳۷**	۰/۴۹**	۰/۸۵**	۰/۶۱**	۱	
ناراحتی فیزیولوژیکی	۰/۴۱**	۰/۳۴**	۰/۷۸**	۰/۵۹**	۰/۵۰**	۱

*p<0/05, **p<0/01

نتایج جدول ۲ بیانگر آن است که بین کنترل والدینی مادران و ترس از ارزیابی منفی با اضطراب اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و با افزایش ترس از ارزیابی منفی و سبک کنترلی سخت‌گیرانه مادران در دانشجویان، اضطراب اجتماعی افزایش می‌یابد ($p < 0.01$).

به منظور مشخص کردن قوی‌ترین متغیرها برای پیش‌بینی اضطراب اجتماعی از روش رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام استفاده شد. نتایج این تحلیل در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام جهت پیش‌بینی اضطراب اجتماعی از روی متغیرهای ترس از ارزیابی منفی و کنترل والدینی مادر

گام	متغیر	بتا	t	P<	R ²	تغییر R ²	F	df	P<
دوم	ترس از ارزیابی منفی	۰/۴۶۳	۱۱/۶۶۸	۰/۰۰۰	۰/۴۰	۰/۳۰۲	۱۷۱/۶۳	۳۹۳،۱	۰/۰۰۰
	کنترل والدینی مادر	۰/۳۵۲	۸/۸۶۷	۰/۰۰۰	۰/۴۰	۰/۴۱۷	۷۸/۶۲	۳۹۳،۱	۰/۰۰۰
اول	ترس از ارزیابی منفی	۰/۵۵۱	۱۳/۱	۰/۰۰۰	۰/۳۰	۰/۳۰۲	۱۷۱/۶۳	۳۹۳،۱	۰/۰۰۰

مطابق جدول ۳ نتایج این تحلیل نشان داد که در مدل اول، متغیر ترس از ارزیابی منفی به عنوان قوی‌ترین متغیر پیش‌بین به تنهایی ۳۰ درصد واریانس اضطراب اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند ($F=171/6$, $df=393,1$, $p<0/001$). در مدل دوم این تحلیل متغیر کنترل والدینی مادر پس از متغیر ترس از ارزیابی منفی وارد معادله پیش‌بینی اضطراب اجتماعی شد که با اضافه شدن این متغیر، قدرت پیش‌بینی (در گام دوم به وسیله کنترل والدینی و ترس از ارزیابی منفی) به ۴۲ درصد افزایش یافت؛ در واقع با اضافه شدن متغیر کنترل والدینی مادر، ۱۲ درصد به قدرت پیش‌بینی افزوده شد ($F=78/62$, $df=392,1$, $p<0/001$). در کل، تمامی متغیرهای پیش‌بین موجود در پژوهش حاضر توانستند جمعاً ۴۲ درصد از متغیر اضطراب اجتماعی را پیش‌بینی نمایند.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه ترس از ارزیابی منفی و کنترل والدینی با اضطراب اجتماعی دانشجویان بود. نتایج پژوهش حاکی از این بود که بین ترس از ارزیابی منفی و اضطراب اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و با افزایش ترس از ارزیابی منفی، اضطراب اجتماعی نیز بیشتر می‌شود. این یافته با نتایج پژوهش‌های کارلیتون، کولیمور و اسموندسون^۱ (۲۰۰۷)؛ باتیستا و هوپ^۲ (۲۰۱۵)، اسلویس و بوسچن^۳ (۲۰۱۷)، داوودی و صلاحیان (۱۳۹۱)، دمرچلی، جلالی و کاکاوند (۱۳۹۵)، نیکویی (۱۳۹۰)، مجتبیایی و لشکری (۱۳۸۷)، فیضی و کاکابرایی (۱۳۹۳) همسو بوده است. نیکویی (۱۳۹۰) طی پژوهش خود به این نتیجه رسید که بین اضطراب اجتماعی و ترس از ارزیابی منفی رابطه مثبت و معنی‌داری برقرار است و در افراد مبتلا به اضطراب اجتماعی، کمال‌گرایی منفی و ترس از ارزیابی منفی بیشتر و کمال‌گرایی مثبت پایین‌تری دارند. همچنین فیضی و کاکابرایی (۱۳۹۳) نیز طی پژوهش خود دریافتند که ترس از ارزیابی منفی با اضطراب اجتماعی رابطه مستقیم و معنی‌داری دارد ولی عزت نفس با اضطراب اجتماعی و با ترس از ارزیابی منفی رابطه معکوس و معنی‌داری دارد و متغیرهای ترس از ارزیابی منفی و عزت نفس به طور معنی‌داری اضطراب اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند ولی ترس از ارزیابی منفی بهترین پیش‌بینی‌کننده اضطراب اجتماعی در نوجوانان است. همچنین پژوهش‌های باتیستا و هوپ (۲۰۱۵)، ریجرز و فازی^۴ (۲۰۱۸)، اسلویس و بوسچن (۲۰۱۷) نیز بر ارتباط مثبت و معنی‌دار اضطراب اجتماعی و ترس از ارزیابی منفی تأکید می‌ورزند.

1. Collimore, Carleton & Asmundson

2. Bautista & Hope

3. Sluis & Boschen

4. Ridgers & Fazezy

در تبیین این یافته می‌توان گفت که افراد دارای اضطراب اجتماعی به دلیل اینکه خودشان را در برابر ارزیابی منفی دیگران آسیب‌پذیر می‌دانند از موقعیت‌های اجتماعی می‌هراسند و از آنها اجتناب می‌کنند. این افراد وقتی در یک موقعیت اجتماعی قرار می‌گیرند تصور می‌کنند که دیگران در حال نظارت، واری و ارزیابی منفی جنبه‌های ظاهری، عملکردی و رفتاری آنها هستند (اوتچینگ، پرنسل، مدالی و اسمیتز، ۲۰۱۰). کلارک و ولز نیز خصیصه محوری اختلال اضطراب اجتماعی را ترس از ارزیابی منفی می‌دانند که اغلب با تحریف و سوگیری در فرآیند پردازش اطلاعات اجتماعی در ارتباط است (کلارک و ولز، ۱۹۹۵). مطابق با مدل رپی و هیمبرگ^۳ (۱۹۹۷) نیز هسته‌ی این اختلال، ترس از ارزیابی منفی است، زیرا تمامی مولفه‌های دیگر این مدل در ارتباط با ترس از ارزیابی منفی هستند. در همین راستا، افراد دارای اضطراب اجتماعی بالا در مقایسه با افراد معمولی ترس از ارزیابی منفی بیشتری دارند (گودیانو و هربرت^۴، ۲۰۰۹) در واقع، افراد دارای اضطراب اجتماعی احتمال می‌دهند که مخاطبان عملکرد و ظاهر آنها را منفی ارزیابی می‌کنند (لری، کوالسکی و کمپبل^۵، ۱۹۸۸). این احتمال ارزیابی منفی خود موجب بروز نشانه‌های اضطراب به ویژه نشانه‌های رفتاری (رفتارهای اجتنابی) می‌شود. یک تبیین احتمالی این است که همانطور که مشاهده شد ترس از ارزیابی منفی در دانشجویان بالاست که می‌تواند حاکی از اضطراب اجتماعی باشد؛ یعنی آنها در تعاملات خود این اضطراب را تجربه کنند، در نتیجه، ترس از قضاوت منفی دیگران را دارند و این در ذهن و حافظه‌ی بلند مدت آنها ذخیره شده است. در نهایت، می‌توان گفت که وجود ترس از ارزیابی منفی می‌تواند در افزایش اضطراب اجتماعی تأثیرگذار باشد. همچنین، نتایج پژوهش حاضر حاکی از این بود که بین کنترل والدینی مادران و اضطراب اجتماعی رابطه معنی‌داری برقرار است. در مورد رابطه بین کنترل والدینی مادران با اضطراب اجتماعی به گونه‌ای که این مولفه‌ها را در کنار یکدیگر بررسی نمایند پژوهشی یافت نشد. اما به پژوهش‌های مشابه که ارتباط بین سبک‌های فرزندپروری و اضطراب اجتماعی را مورد بررسی قرار می‌دهند، اشاره می‌شود. حاتم نژاد، زهراکار و اصغر نژاد (۱۳۹۵) در پژوهش خود نشان دادند که بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و اختلال هراس اجتماعی نوجوانان دختر رابطه معنی‌داری وجود ندارد. زهره‌ای (۱۳۸۹) طی پژوهشی به این نتیجه رسید که شیوه فرزندپروری مستبدانه با اضطراب اجتماعی، اجتناب اجتماعی و ترس از ارزیابی منفی رابطه مثبت و با موفقیت تحصیلی رابطه منفی دارد. همچنین شیوه فرزندپروری مقتدرانه با اضطراب اجتماعی، ترس از ارزیابی منفی و نیز با موفقیت تحصیلی رابطه مثبت دارد و شیوه فرزندپروری سهل‌گیرانه با هیچ کدام از مولفه‌های اضطراب اجتماعی رابطه معناداری ندارد. علاوه بر این، شیرمردی، صالحی و مقصودی (۱۳۹۶) دریافتند که هیچ یک از سبک‌های فرزندپروری (آزادگذاری، استبدادی و اقتدار منطقی) قادر به پیش‌بینی اضطراب اجتماعی نیستند.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که دستیابی به رابطه علت و معلولی بین سبک تربیتی والدین و اضطراب اجتماعی دشوار است. ممکن است رفتارهای تربیتی منفی (مانند تربیت اضطرابی و کنترل بیش از حد والدین) در ایجاد مشکلات اضطرابی نقش داشته باشند یا امکان دارد افرادی که سطوح بالایی از اضطراب را نشان می‌دهند، موجب فراخوانی رفتارهای تربیتی منفی در والدین خود شوند. پژوهشگران هر دو سناریو را درست تلقی می‌کنند، به این معنی که تصور می‌شود رفتارهای تربیتی والدین در سبب‌شناسی و حفظ آسیب‌شناسی اضطراب اجتماعی در افراد نقش داشته باشد (دادز و روث^۶، ۲۰۰۱). در این راستا، نیلمنس، هیل، برانج، هاوک و میوس^۷ (۲۰۱۴) بر اساس نتایج یک تحقیق طولی ۶ ساله نتیجه گرفتند بین مشکلات روانی نوجوانان، مانند افسردگی و اختلال اضطراب فراگیر، با انتقاد بیش از حد مادران رابطه متقابل وجود دارد. هر چند این نتیجه‌گیری می‌تواند تا حدودی درست باشد، اما از آنجایی که نشانه‌های اختلال و مشکل، در بافت و جو خانواده بروز می‌کند، سبک و رفتار تربیتی در غالب موارد مقدم بر اختلال و پیشایند آن است. از این رو، نمی‌توان در مورد رابطه علت و معلولی نظر داد. به نظر می‌رسد که با توجه به این مطالب می‌توان اشاره نمود در حالی که اکثر مطالعات بر تأثیرات اصلی رفتارهای تربیتی مختلف تمرکز کرده‌اند، ممکن است بررسی ترکیبی از سبک‌های فرزندپروری ترجیح داده شود. برای مثال، شاید الگویی از کنترل والدینی منفی و بی‌عاطفه‌گی ویژگی خاص والدین افراد دارای اختلالات اضطرابی باشد. به علاوه، درست است که اثرات تربیت منفی والدین آشکار هستند، اما ممکن است این گونه رفتارهای تربیتی بازتاب سایر مشکلات خانوادگی مانند مشکلات روانی والدین، مشکلات زناشویی، و کژکارکردی کلی خانواده باشند.

1. Utschig, Presnell, Madeley & Smits

2. Clark & Wells

3. Rapee & Heimberg

4. Gaudiano & Herbert

5. Leary, Kawalski & Campbell

6. Dadds & Roth

7. Nelemans, Hale, Branje, Hawk & Meeus

در مجموع، نتایج نشان‌دهنده این بود که ترس ارزیابی منفی و کنترل والدینی مادر توانایی پیش‌بینی اضطراب اجتماعی را دارند. بنابراین انجام این پژوهش توجه بیشتر متولیان امر تعلیم و تربیت بالخصوص مشاوران، والدین، روان‌شناسان تربیتی و برنامه‌ریزان آموزشی را به ایجاد راهکارهایی جهت کاهش اضطراب اجتماعی جلب می‌کند. در این میان مشاوران سیستم‌های آموزشی به عنوان بخشی از سیستم خدمات بهداشت روانی جامعه (اصلی‌ترین مجریان چنین آموزش‌هایی) برای انجام این مهم نیازمند اطلاعاتی مبتنی بر اثربخشی این آموزش‌ها هستند. بنابراین با توجه به اینکه خصیصه محوری اختلال اضطراب اجتماعی ترس از ارزیابی منفی است که اغلب با تحریف و سوگیری در فرآیند پردازش اطلاعات در ارتباط است، پیشنهاد می‌شود که متولیان امور تربیتی و مشاوران از روشهایی مثل آموزش مهارت‌های اجتماعی و گروه‌درمانی شناختی- رفتاری استفاده نمایند تا منجر به بهبود ادراک فرد از توانایی‌ها و مهارت‌های اجتماعی و همچنین حذف سوگیری‌ها و شناخت‌های ناکارآمد خود شوند. همچنین از آنجایی که نتایج پژوهش حاضر نشان‌دهنده وجود رابطه معنی‌دار بین کنترل والدینی مادر و اضطراب اجتماعی بود؛ پیشنهاد می‌شود که والدین فرزندان خود را براساس سبک مقتدرانه تربیت نمایند تا در کاهش مشکلات رفتاری فرد در آینده نقش مهمی ایفا نمایند. از محدودیت‌های پژوهش می‌توان به این اشاره نمود که استفاده به تنهایی از ابزار پرسشنامه جهت بررسی اضطراب اجتماعی، احتمال نادیده گرفته شدن سایر ابعاد موضوع را افزایش می‌دهد. همچنین در این پژوهش از ابزار خودگزارش‌دهی برای تشخیص استفاده شد و به همین جهت احتمال خطا وجود داشت.

منابع

- حاتم نژاد، م؛ اصغر نژاد، ف و زهراکار، ک. (۱۳۹۰). *رابطه شیوه‌های فرزند پروری و هراس اجتماعی والدین با اختلال هراس اجتماعی دختران ۱۴ تا ۱۷ ساله*. دومین همایش ملی روانشناسی - روانشناسی خانواده دانشگاه آزاد واحد مرودشت.
- داوودی، ا؛ صلاحیان، ا؛ ویسی، ف. (۱۳۹۱). *اضطراب اجتماعی و ترس از ارزیابی مثبت*. *مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران*، ۲۲، ۸۸-۸۰.
- دمرچلی، ن؛ کاکاوند، ع؛ جلالی، م. (۱۳۹۶). *نقش واسطه‌ای ترس از ارزیابی مثبت و منفی در ارتباط اضطراب اجتماعی و اختلال خوردن در ارتباط اضطراب اجتماعی و اختلال خوردن*. *نشریه روانشناسی تحولی*، ۱۳، ۵۱، ۲۸۴-۲۷۱.
- زهره ای، ه. (۱۳۸۹). *رابطه بین شیوه‌های فرزند پروری، اضطراب اجتماعی و موفقیت تحصیلی*. پایان نامه کارشناسی ارشد، انشکده روانشناسی، دانشگاه سمنان.
- طاوولی، آ؛ اللهیاری، ع؛ آزادفلاح، پ؛ فتحی آشتیانی، ع؛ ملیانی، م. (۱۳۹۲). *مقایسه اثربخشی درمان بین فردی و درمان شناختی رفتاری بر کاهش نشانه‌های اضطراب اجتماعی*. *مجله علوم رفتاری*، ۷، ۳، ۲۰۹-۱۹۹.
- فیضی، ح و کاکاوری، ک. (۱۳۹۳). *نقش ترس از ارزیابی منفی و عزت نفس در پیش‌بینی اختلال اضطراب اجتماعی در نوجوانان پسر (۱۳-۱۲) ساله شهرستان اسلام آباد غرب*. *مجله مطالعات روان‌شناختی*، ۴، ۲، ۵۶-۳۹.
- قاسمی پور، م؛ بزازیان، س. (۱۳۹۲). *رابطه سبک‌های فرزند پروری والدین و کمال‌گرایی با اضطراب اجتماعی دانش‌آموزان تیزهوش*. *فصلنامه علوم رفتاری*، ۱۵، ۱۱۴-۱۰۱.
- کریمی، ر؛ تقوی لاریجانی، ت؛ مهران، ع؛ قلجایی، ف. (۱۳۸۴). *بررسی ارتباط اضطراب دانش‌آموزان دختر با نوع کنترل والدینی*. *مجله دانشکده پرستاری و مامایی تهران*، ۱۱، ۴، ۸۸-۸۳.
- یزدخواستی، ف. (۱۳۸۹). *سبک‌های تعاملی و آزمون‌های روان‌شناختی*. تهران: انتشارات پیام‌علوی.
- Alden, L. E. & Bieling, P. (1998). Generalized social phobia and social judgments: The salience of self- and partner-information. *Journal of Anxiety Disorders, 18*, 143-157.
- Amir, N., & Beard, C., (2010). Negative Interpretation Bias Mediates the Effect of Social Anxiety on State Anxiety. *Cognitive Therapy & Research, 34*, 3, 292-296.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (5th ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.
- Bautista, C.L., Hope, D.A. (2015). Fear of Negative Evaluation, Social Anxiety and Response to Positive and Negative Online Social Cues. *Cognitive Therapy and Research Journal, 39*(5), 658-668.
- Bogels, S. M., & Mansell, W. (2016). Attention processes in the maintenance and treatment of social phobia: Hyper vigilance, avoidance and self- focused attention. *Clinical Psychology Review, 24*, 827-856.
- Cannor, K. M., Davidson, J. R. T., Churchil, L. R., Scherwood, A., Foa, E., & Weisler, R. H. (2000). Psychometric properties of the Social Phobia Inventory (SPIN): New self-rating scale. *British Journal of Psychiatry, 176*, 379-387.
- Carleton, R.N., Collimore, K., Asmundson, J.G. (2007). Social anxiety and fear of negative evaluation: Construct validity of the BFNE-II. *Journal of Anxiety Disorders, 21*, 131-141.
- Dadds, M. R., & Roth, J. H. (2001). *Family processes in the development of anxiety problems*. In M. W. Vasey & M. R. Dadds (Eds.), *The developmental psychopathology of anxiety*. Oxford: Oxford University Press, 278-303.

The role of the mother's parental control and fear of negative evaluation in the prediction of social anxiety in ...

- Dyrbye, L.N., Thomas, M.R., Huntington, J.L., Lawson, K.L., Novotny, P.J., Sloan, J.A. (2006). Personal life events and medical student burnout: a multicenter study. *Journal of Academic Medicine*, 81, 374–84.
- Gaudiano, B.A. & Herbert, J.D. (2009). Self-efficacy for social situation in adolescents with generalized social anxiety disorder. *Behavior and cognitive psychotherapy*, 35, 209-223.
- Henderson, L. & Gilbert, P. (2014). *Shyness, Social Anxiety, and Social Phobia*. Clinical, Developmental, and Social Perspectives. (Third Edition).
- Howell, A. N., Buckner, J. D., & Weeks, J. W. (2016). Fear of positive evaluation and alcohol use problems among college students: The unique impact of drinking motives. *Anxiety, Stress & Coping: An International Journal*. 85, 9, 871-826.
- Leary, M. R. (1983). A brief version of the fear of negative evaluation scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9, 371-375.
- Leary, M., Kawalski, r., & Campbell, c. (1988). Self-presentational concerns and social anxiety: The role of generalized impression expectancies. *Journal of Research in Personality*, 22, 308-321.
- Nelemans, S. A., Hale, W.W., Branje, S. J., Hawk, S. T., Meeus, W.H. (2014). Maternal criticism and adolescent depressive and generalized anxiety disorder symptoms: a 6-year longitudinal community study. *Journal of Abnormal Child Psychology*. 42(5), 755-766.
- Ohayon, M.M. & Schatzberg, A.F. (2010). Social phobia and depression. *Journal of Psychosomatic Research*, 68(3), 235–243.
- Pettit, G.S., Laird, R.D., Dodge, K.A., Bates, J.E., Criss, M.M. (2001). Antecedents and behavior-problem outcomes of parental monitoring and psychological control in early adolescence. *Child Development*, 72(2), 583-98.
- Rapee, R. M., & Heimberg, R. G. (1997). A cognitive-behavioral model of anxiety in social phobia. *Behaviour Research and Therapy*, 35, 741-756.
- Ridgers, N., & Fazey, D.M. A. (2018). Perception of athletic competence and fear of negative evaluation during physical education. *British Journal of educational psychology*, 45, 1-15.
- Rohner, R. (2005). Reliability and validity of the Parental Control Scale. A meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *Journal of Cross-Cultural*, 35, 209-223.
- Shek, D. T. L., & Law, M. Y. M. (2015). Assessment of parent-child subsystem qualities in Chinese adolescents: behavioral control, psychological control and parent-child relational qualities. *International Journal of Child Health and Human Development*, 8, 207–217.
- Sluis, A.R. & Boschen, M.J. (2017). Fear of Evaluation in Social Anxiety: Mediation of Attentional Bias to Human Faces. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*. 45, 4, 475-483.
- Stein, M. B. & Stein, D. J (2008). Social anxiety disorder. *Lancet Journal*, 371, 1115-1125.
- Strahan, E. Y. (2003). The effects of social anxiety and social skills on academic performance. *Personality and individual differences*, 34, 2, 347-366.
- Tirich, M. A. (2016). Negative Interpretation Bias Mediates the Effect of Social Anxiety on State Anxiety. *Cognitive Therapy & Research*, 34, 3, 292-296.
- Tsai CF, Wang SJ, Juang KD, Fuh JL. (2009). Use of the Chinese (Taiwan) version of the Social Phobia Inventory (SPIN) among early adolescents in rural areas: reliability and validity study. *Journal of the Chinese Medical Association*, 72(8), 422-9.
- Utschig, A. C., Presnell, K., Madeley, M. C., & Smits, J. A. (2010). An investigation of the relationship between fear of negative evaluation and bulimic psychopathology. *Eating Behaviors*, 44(1): 894-892
- Vassilopoulos, M.A., Stephanos, P., Brouzos, A., Moberly, J.K., Nicholas, J., Tsorbatzoudis, P., Haralambos, F., Tziouma, A.U., Olga, J. (2015) . Generalization of the Clark and Wells cognitive model of social anxiety to children's athletic and sporting situations. *British Journal of Guidance and Counselling*, 45, 1-15.
- Wallin, U. & Runeson, B. (2003). Attitudes towards suicide and suicidal patients among medical students. *Journal of European Psychiatry*, 18, 329–33.
- Watson, D., & Friend, R. (1969). Measurement of social-evaluative anxiety. *Journal of consulting and clinical psychology*, 33, 448-457.
- Watson, D., Leary, M. & Friend, R. (2012). Measurement of social-evaluative anxiety. *Journal of consulting and clinical psychology*, 33, 448-457.
- Wells, A., Clark, D. M. (1995). Social phobia: The role of in-situation safety behaviors in maintaining anxiety and negative beliefs. *Behavior Therapy*, 26, 153-161.